

Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei

Distrib.: generală
26 iulie 2017

Originalul: Limba engleză
Tradus și revizuit de IER
(ier.gov.ro)

Comitetul pentru eliminarea discriminării față de
femei

Recomandarea generală nr. 35 privind violența de gen împotriva femeilor, de actualizare a Recomandării generale nr. 19

I. Introducere

Aprecieri

Comitetul apreciază contribuția valoroasă din partea a peste 100 de organizații ale societății civile și ale femeilor, a statelor părți la Convenție, a reprezentanților mediului academic, a entităților ONU și a altor părți interesate care și-au exprimat punctele de vedere și comentariile în cursul elaborării prezentei recomandări generale. De asemenea, Comitetul apreciază cu recunoștință activitatea Raportorului special pentru violența împotriva femeilor, cauzele și consecințele acesteia în punerea în aplicare a mandatului său și contribuția sa la prezenta recomandare generală.

1. În Recomandarea generală nr. 19 (1992) privind violența împotriva femeilor, adoptată în cursul celei de-a 11-a sesiuni,¹ Comitetul a precizat că discriminarea față de femei, astfel cum este definită la art. 1 din Convenție, include violența de gen, și anume „violența îndreptată împotriva unei femei pentru că este femeie sau care afectează femeile în mod disproporționat” și că aceasta constituie o încălcare a drepturilor lor fundamentale.

2. Timp de peste 25 de ani, în practica lor, statele părți au susținut interpretarea Comitetului. *Opinio juris* și practica statelor sugerează că interzicerea violenței de

¹ Deși a abordat inițial acest aspect prin Recomandarea generală nr. 12 (1989) privind violența împotriva femeilor, Comitetul a oferit în Recomandarea generală nr. 19 o evaluare detaliată și cuprinzătoare a violenței împotriva femeilor și o bază pentru activitatea sa ulterioară în această privință.

gen împotriva femeilor a evoluat într-un principiu de drept internațional cutumiar. Recomandarea generală nr. 19 a fost un catalizator cheie-pentru acest proces.²

3. Apreciind aceste evoluții, precum și activitatea Raportorului special pentru violența împotriva femeilor, cauzele și consecințele acesteia, precum și a organelor create în temeiul tratatelor privind drepturile omului³ și titularilor de mandate de proceduri speciale din cadrul Consiliului pentru Drepturile Omului,⁴ Comitetul a decis să sărbătorească împlinirea a 25 de ani de la adoptarea Recomandării generale nr. 19 oferind statelor părți orientări suplimentare destinate accelerării eliminării violenței de gen împotriva femeilor.

² În deceniile care au trecut de la adoptarea Recomandării generale nr. 19, majoritatea statelor părți și-au îmbunătățit măsurile legale și politice pentru a aborda diverse forme de violență de gen împotriva femeilor. A se vedea raportul Secretarului General privind examinarea și evaluarea punerii în aplicare a Declarației de la Beijing și a Platformei de acțiune, precum și rezultatul celei de-a 23-a sesiuni speciale a Adunării Generale (E/CN.6/2015/3), pct. 120-139. În plus, dovezile provenite din practica statelor care nu sunt părți la Convenție, Iran (Republica Islamică), Palau, Somalia, Sudanul, Tonga și Statele Unite ale Americii includ următoarele: adoptarea unor legi naționale privind violența împotriva femeilor (Statele Unite ale Americii, în 1994, Somalia, în 2012), invitațiile primite și acceptate de Raportorul special pentru violența împotriva femeilor, cauzele și consecințele acesteia (vizite în Statele Unite ale Americii, în 1998 și 2011; Somalia, în 2011; și Sudan, în 2015); acceptarea diverselor recomandări privind consolidarea protecției femeilor împotriva violenței, formulate în contextul mecanismului de evaluare periodică universală al Consiliului pentru Drepturile Omului, precum și aprobarea rezoluțiilor-cheie ale Consiliului pentru Drepturile Omului privind eliminarea violenței împotriva femeilor, inclusiv a rezoluției 32/19 din 1 iulie 2016. Practicile statelor în abordarea violenței de gen împotriva femeilor se reflectă, de asemenea, în documente politice de referință și tratate regionale adoptate în cadrul forumurilor multilaterale, cum ar fi Declarația de la Viena și Programul de acțiune, în 1993; Declarația privind eliminarea violenței împotriva femeilor, în 1993; și Declarația de la Beijing și Platforma de acțiune, în 1995, și evaluările sale cincinale; și convenții regionale și planuri de acțiune precum Convenția interamericană privind prevenirea, pedepsirea și eradicarea violenței împotriva femeilor, în 1994; Protocolul la Carta africană privind drepturile omului și popoarelor privind drepturile femeilor în Africa, în 2003; precum și Convenția privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice, în 2011. Alte instrumente internaționale relevante sunt Declarația privind eliminarea violenței împotriva femeilor și eliminarea violenței împotriva copiilor a Asociației Națiunilor din Asia de Sud-Est, Strategia arabă pentru combaterea violenței împotriva femeilor, 2011-2030, precum și concluziile concertate ale celei de-a 57-a sesiuni a Comisiei pentru statutul femeilor privind eliminarea și prevenirea tuturor formelor de violență împotriva femeilor și fetelor (E/2013/27, capitolul I, secțiunea A). Statutul Curții Penale Internaționale de la Roma, Rezoluția 1325 (2000) a Consiliului de Securitate și rezoluțiile ulterioare referitoare la femei și pace și securitate, precum și numeroase rezoluții ale Consiliului pentru Drepturile Omului, inclusiv Rezoluția 32/19 din 1 iulie 2016 conțin dispoziții specifice privind violența de gen împotriva femeilor. Hotărârile instanțelor internaționale, care reprezintă un mijloc subsidiar de stabilire a dreptului internațional cutumiar, susțin, de asemenea, o astfel de evoluție (a se vedea A/71/10, capitolul V, secțiunea C, concluzia 13). Printre exemple se includ Curtea Europeană a Drepturilor Omului, *Opuz împotriva Turciei* (cererea nr. 33401/02), hotărâre din 9 iunie 2009, în care Curtea a fost influențată de ceea ce înseamnă, potrivit spuselor sale „evoluția normelor și principiilor de drept internațional” (pct. 164) printr-o serie de materiale internaționale și comparative privind violența împotriva femeilor; și Curtea Interamericană a Drepturilor Omului, *González și alții („Cotton Field”)* împotriva Mexicului, hotărâre din 16 noiembrie 2009.

³ A se vedea, de exemplu, Comitetul pentru Drepturile Omului, Comentariul general nr. 28 (2000) privind egalitatea de drepturi între bărbați și femei; Comitetul contra torturii, Comentariul general nr. 2 (2007) privind punerea în aplicare a art. 2 din Convenția împotriva torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante; Comitetul pentru drepturile economice, sociale și culturale, Comentariul general nr. 22 (2016) privind dreptul la sănătate sexuală și reproductivă și, Comitetul pentru drepturile persoanelor cu dizabilități, Comentariul general nr. 23 (2016) privind femeile și fetele cu dizabilități.

⁴ În special, Grupul de lucru privind chestiunea discriminării femeilor în drept și practică și Raportorul special privind tortura și alte tratamente sau pedepse crude, inumane sau degradante.

4. Comitetul apreciază că grupurile societății civile, în special organizațiile neguvernamentale ale femeilor, au acordat prioritate eliminării violenței de gen împotriva femeilor; activitățile acestora au avut un impact social și politic profund, contribuind la recunoașterea violenței de gen împotriva femeilor ca încălcare a drepturilor omului și la adoptarea de legi și politici de soluționare a acestora.
5. În observațiile sale finale privind rapoartele periodice ale statelor părți în aplicarea Convenției⁵ și procedurile de urmărire aferente, recomandările generale, declarațiile, opiniile și recomandările emise ca răspuns la comunicările⁶ și anchetele⁷ efectuate în temeiul Protocolului opțional la Convenție, Comitetul condamnă violența de gen împotriva femeilor, sub toate formele sale, indiferent de locul unde se produce. Prin aceste mecanisme, Comitetul a clarificat, de asemenea, standardele pentru a elimina astfel de violențe și obligațiile statelor părți în această privință.
6. În pofida acestor progrese, violența de gen împotriva femeilor, fie comisă de state, organizații interguvernamentale sau actori nestatali, inclusiv persoane private și grupuri armate,⁸ rămâne răspândită în toate țările, cu niveluri ridicate de impunitate. Se manifestă într-un continuum de forme multiple, interconectate și recurente, într-o serie de contexte, de la privat la public, inclusiv contexte mediate de tehnologie⁹ și transcende granițele naționale în lumea globalizată contemporană.
7. În multe state, legislația privind violența de gen împotriva femeilor este inexistentă, inadecvată sau prost implementată. Erodarea cadrelor juridice și politice care urmăresc eliminarea discriminării sau violenței de gen, adesea justificată în numele tradiției, culturii, religiei sau ideologiei fundamentaliste, precum și reducerile

⁵ Aproape 600 de observații finale au fost adoptate de Comitet de la momentul adoptării Recomandării generale nr. 19, majoritatea conținând trimiteri explicite la violența de gen împotriva femeilor.

⁶ În special, comunicările nr. 2/2003, *A.T. împotriva Ungariei*, constatări adoptate la 26 ianuarie 2005; nr. 4/2004, *A.S. împotriva Ungariei*, constatări adoptate la 14 august 2006; nr. 6/2005, *Yildirim (decedată) împotriva Austriei*, constatări adoptate la 6 august 2007; nr. 5/2005, *Goekce (decedată) împotriva Austriei*, constatări adoptate la 6 august 2007; nr. 18/2008, *Vertido împotriva Filipine*, constatări adoptate la 16 iulie 2010; nr. 20/2008, *V.K. împotriva Bulgariei*, constatări adoptate la 25 iulie 2011; nr. 23/2009, *Abramova împotriva Belarusului*, constatări adoptate la 25 iulie 2011; nr. 19/2008, *Kell împotriva Canadei*, constatări adoptate la 28 februarie 2012; nr. 32/2011, *Jallow împotriva Bulgariei*, constatări adoptate la 23 iulie 2012; nr. 31/2011, *S.V.P. împotriva Bulgariei*, constatări adoptate la 12 octombrie 2012; nr. 34/2011, *R.P.B. împotriva Filipine*, constatări adoptate la 21 februarie 2014; nr. 47/2012, *González Carreño împotriva Spaniei*, constatări adoptate la 16 iulie 2014; nr. 24/2009, *X. și Y. împotriva Georgiei*, constatări adoptate la 13 iulie 2015; nr. 45/2012, *Belousova împotriva Kazahstanului*, constatări adoptate la 13 iulie 2015; nr. 46/2012, *M.W. împotriva Danemarcei*, constatări adoptate la 22 februarie 2016; și nr. 58/2013, *L.R. împotriva Republicii Moldova*, constatări adoptate la 28 februarie 2017.

⁷ A se vedea raportul referitor la Mexic elaborat de Comitet în temeiul art. 8 din Protocolul opțional la Convenție și răspunsul Guvernului Mexicului. Disponibil la http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CEDAW%2fC%2f2005%2fOP.8%2fMEXICO&Lang=en; raportul anchetei privind Canada ([CEDAW/C/OP.8/CAN/1](#)); și rezumatul anchetei privind Filipine ([CEDAW/C/OP.8/PHL/1](#)).

⁸ Include toate tipurile de grupuri armate, precum forțe rebele, bande și grupuri paramilitare.

⁹ A se vedea Rezoluția Adunării Generale [68/181](#), intitulată „Promovarea Declarației cu privire la dreptul și responsabilitatea indivizilor, grupurilor și organelor societății de a promova și proteja drepturile omului și libertățile fundamentale universal recunoscute: protecția femeilor apărătoare ale drepturilor omului”; raport al Grupului de lucru pentru internet în bandă largă și egalitate de gen al Comisiei pentru internet în bandă largă și dezvoltare durabilă, coprezidată de Programul de Dezvoltare al Organizației Națiunilor Unite – Entitatea Națiunilor Unite pentru Egalitatea de Gen și Emanciparea Femeii (ONU-Femei), intitulat „Violența cibernetică împotriva femeilor și fetelor: un apel de conștientizare la nivel internațional” octombrie 2015, și concluziile convenite în cursul celei de-a 57-a sesiuni a Comisiei pentru Statutul Femeilor ([E/2013/27](#), capitolul I, secțiunea A).

semnificative ale cheltuielilor publice, adeseori parte a așa-ziselor „măsurile de austeritate” în urma crizelor economice și financiare, slăbesc și mai mult răspunsurile statelor. În contextul diminuării spațiilor democratice și al deteriorării ulterioare a statului de drept, toți acești factori contribuie la răspândirea violenței de gen împotriva femeilor și conduc la o cultură a impunității.

II. Domeniu de aplicare

8. Prezenta recomandare generală completează și actualizează orientările adresate statelor părți, stabilite în Recomandarea generală nr. 19, și ar trebui citită în coroborare cu aceasta.

9. Conceptul de „violență împotriva femeilor”, astfel cum este definit în Recomandarea generală nr. 19 și alte instrumente și documente internaționale, pune accentul pe faptul că astfel de violențe sunt bazate pe gen. Prin urmare, în prezenta recomandare, termenul „violență de gen împotriva femeilor” este utilizat ca termen mai precis care să clarifice cauzele și impactul violenței de gen. Termenul consolidează și mai mult înțelegerea violenței ca fiind mai degrabă o problemă socială decât una individuală, impunând răspunsuri cuprinzătoare, în afară de cele la evenimente specifice, făptuitori individuali și victime/supraviețuitoare.

10. Comitetul consideră că violența de gen împotriva femeilor este unul din mijloacele sociale, politice și economice fundamentale prin care poziția subordonată a femeilor față de bărbați și rolurile stereotipe ale acestora este perpetuată. Pe parcursul întregii sale activități, Comitetul a precizat că astfel de violențe constituie un obstacol important în calea atingerii egalității substanțiale între femei și bărbați, și împiedică femeile să se bucure de drepturile și libertățile lor fundamentale, astfel cum sunt consacrate în Convenție.

11. În Recomandarea generală nr. 28 (2010) privind obligațiile fundamentale ale statelor părți în temeiul art. 2 din Convenție, se indică faptul că obligațiile statelor sunt cele de a respecta, a proteja și a duce la îndeplinire drepturile femeilor la nediscriminare și de a beneficia de egalitate *de jure* și *de facto*.¹⁰ Domeniul de aplicare al acestor obligații în ceea ce privește violența de gen împotriva femeilor care se produce în contexte speciale este abordat în Recomandarea generală nr. 28 și în alte recomandări generale, inclusiv Recomandarea generală nr. 26 (2008) privind lucrătoarele migrante; Recomandarea generală nr. 27 (2010) privind femeile în vârstă și protecția drepturilor lor fundamentale; Recomandarea generală nr. 30 (2013) privind femeile în situații de prevenire a conflictelor, conflict și postconflict; Recomandarea generală comună nr. 31 a Comitetului pentru eliminarea discriminării împotriva femeilor/Comentariul general nr. 18 al Comitetului pentru drepturile copilului (2014) privind practicile dăunătoare; Recomandarea generală nr. 32 (2014) din 14 noiembrie 2014 a Comitetului pentru eliminarea discriminării împotriva femeilor referitoare la dimensiunea de gen în legătură cu statutul de refugiat, azilul, cetățenia și apatridia în cazul femeilor; Recomandarea generală nr. 33 (2015) privind accesul femeilor la justiție; și Recomandarea generală nr. 34 (2016) privind drepturile femeilor din mediul rural. În recomandările respective pot fi găsite detalii suplimentare cu privire la elementele relevante ale recomandărilor generale menționate în prezentul document.

¹⁰ Recomandarea generală nr. 28, pct. 9. Alte organe create în temeiul tratatelor privind drepturile omului utilizează, de asemenea, această tipologie, inclusiv Comitetul pentru drepturile economice, sociale și culturale, în Comentariul general nr. 12 (1999) privind dreptul la o alimentație adecvată.

12. În Recomandarea generală nr. 28 și Recomandarea generală nr. 33, Comitetul a confirmat faptul că discriminarea față de femei este legată inextricabil de alți factori care le-au afectat viața. Comitetul, în jurisprudența sa, a subliniat faptul că printre factorii respectivi se numără etnia/rasa femeilor, statutul de persoană indigenă sau minoritară, culoarea pielii, statutul socioeconomic și/sau casta, limba, religia sau credința, opiniile politice, originea națională, starea civilă, maternitatea, statutul parental, vârsta, locația urbană sau rurală, starea de sănătate, dizabilitățile, dreptul de proprietate, identitatea ca persoană lesbiană, bisexuală, transsexuală sau intersexuală, analfabetismul, statutul de refugiată, strămutată intern sau apatridă, văduvia, statutul de imigrantă, cap de familie, infectată cu HIV/SIDA, privată de libertate, prostituată sau aflată în situație de trafic de femei, în situații de conflict armat, amplasarea geografică îndepărtată, stigmatizarea femeilor care luptă pentru drepturile lor, inclusiv a apărătoarelor drepturilor omului.¹¹ În consecință, întrucât femeile sunt supuse unor forme de discriminare diferită și intersectorială, care au un impact negativ agravant, Comitetul apreciază că violența de gen poate afecta anumite femei în grade diferite, sau în moduri diferite, ceea ce înseamnă că sunt necesare răspunsuri juridice și politice adecvate.¹²

13. Comitetul reamintește art. 23 din Convenție, în care se indică faptul că orice dispoziții din legislația națională sau din tratatele internaționale, altele decât Convenția, care sunt mai favorabile atingerii egalității între femei și bărbați, vor prevala asupra obligațiilor prevăzute de Convenție și, prin urmare, recomandărilor din prezenta recomandare generală. Comitetul constată că acțiunea statelor părți de a combate violența de gen împotriva femeilor este afectată de rezervele pe care acestea le mențin față de Convenție. Observă, de asemenea, că, în calitate de organ al tratatului privind drepturile omului, Comitetul poate evalua admisibilitatea rezervelor formulate de statele părți,¹³ și își reiterează opinia că rezervele, în special cele privind art. 2 sau art. 16,¹⁴ a căror respectare este crucială pentru eforturile de a elimina violența de gen împotriva femeilor, sunt incompatibile cu obiectul și scopul Convenției și, prin urmare, sunt inacceptabile în temeiul art. 28 (2).¹⁵

¹¹ Recomandarea generală nr. 33, pct. 8 și 9. Alte recomandări generale relevante referitoare la formele de discriminare intersectorială sunt Recomandarea generală nr. 15 (1990) privind evitarea discriminării femeilor în strategiile naționale de prevenire și control al SIDA, Recomandarea generală nr. 18 (1991) privind femeile cu dizabilități, Recomandarea generală nr. 21 (1994) privind egalitatea în relațiile de căsătorie și familie, Recomandarea generală nr. 24 (1999) privind femeile și sănătatea, Recomandarea generală nr. 26 (2008) privind lucrătoarele migrante, Recomandarea generală nr. 27 (2010) privind femeile în vârstă și drepturile lor fundamentale, Recomandarea generală nr. 30, Recomandarea generală comună nr. 31/Comentariul general nr. 18, Recomandarea generală nr. 32 și Recomandarea generală nr. 34. Comitetul a abordat, de asemenea, forme de discriminare intersectorială în constatările sale din *Jallow împotriva Bulgariei*, *S.V.P. împotriva Bulgariei*, *Kell împotriva Canadei*, *A.S. împotriva Ungariei*, *R.P.B. împotriva Filipine* și *M.W. împotriva Danemarcei*, printre altele, și în anchete, în special cele privind Mexicul, din 2005, și Canada, din 2015 (a se vedea *supra*, nota de subsol 7).

¹² Recomandarea generală nr. 28, pct. 18; și raportul anchetei privind Canada (CEDAW/C/OP.8/CAN/1), pct. 197.

¹³ Comisia de Drept Internațional, Ghidul practicilor privind rezervele la tratate (A/65/10/Add.1, capitolul IV, secțiunea F, pct. 3.2).

¹⁴ Declarația Comitetului privind rezervele (A/53/38/Rev.1, partea a II-a, capitolul I, secțiunea A, pct. 12); a se vedea, de asemenea, Recomandarea generală nr. 29 (2013) privind consecințele economice ale căsătoriei, relațiilor de familie și dizolvării acestora, pct. 54-55. În observațiile sale finale privind rapoartele statelor părți în temeiul Convenției, Comitetul a indicat, de asemenea, că rezervele față de art. 2, 7, 9 și 16, precum și rezervele generale, sunt incompatibile cu obiectul și scopul Convenției.

¹⁵ Recomandarea generală nr. 28, pct. 41-42.

14. Violența de gen afectează femeile pe toată durata ciclului lor de viață¹⁶ și, în consecință, trimiterile la femei din prezentul document includ fetele. Astfel de violențe iau numeroase forme, inclusiv acțiuni sau omisiuni care au ca scop sau care ar putea avea ca rezultat decesul¹⁷ femeilor sau vătămări fizice, sexuale, psihologice sau pagube economice sau suferințe cauzate femeilor, amenințări cu astfel de fapte, hărțuire, coerciție și lipsire arbitrară de libertate.¹⁸ Violența de gen împotriva femeilor este afectată și adesea exacerbată de factori culturali, economici, ideologici, tehnologici, politici, religioși, sociali și de mediu, după cum se observă, printre altele, în contextele strămutării, migrației, globalizării din ce în ce mai accentuate a activităților economice, inclusiv a lanțurilor de aprovizionare globale, a industriei extractive și delocalizate, militarizării, ocupației străine, conflictului armat, extremismului violent și terorismului. Violența de gen împotriva femeilor este, de asemenea, afectată de crize politice, economice și sociale, tensiuni civile, urgențe umanitare, dezastre naturale și distrugerea sau degradarea resurselor naturale. Practicile dăunătoare¹⁹ și infracțiunile împotriva femeilor apărătoare ale drepturilor omului, politicienilor,²⁰ activistelor și jurnalistelor sunt, de asemenea, forme de violență de gen împotriva femeilor afectate de astfel de factori culturali, ideologici și politici.

15. Dreptul femeilor la o viață fără violențe de gen este indivizibil și interdependent față de alte drepturi ale omului, inclusiv de drepturile la viață, sănătate, libertate și siguranță ale persoanei, egalitate și protecție egală în cadrul familiei, de a nu fi supuse la tortură, tratamente crude, inumane sau degradante, și libertatea de exprimare, de mișcare, de participare, de întrunire și de asociere.

16. Violența de gen împotriva femeilor poate reprezenta tortură sau tratamente crude, inumane sau degradante în anumite circumstanțe, inclusiv în cazurile de viol, violență domestică sau practici dăunătoare.²¹ În anumite cazuri, unele forme de violență de gen împotriva femeilor pot constitui, de asemenea, infracțiuni internaționale.²²

¹⁶ A se vedea Recomandarea generală nr. 27 și Recomandarea generală comună nr. 31/Comentariul general nr. 18.

¹⁷ Printre decesele provocate de violențele bazate pe gen se numără crimele, crimele de așa-zisă „onoare” și sinuciderile forțate. A se vedea raportul referitor la ancheta privind Mexicul; și raportul referitor la ancheta privind Canada (CEDAW/C/OP.8/CAN/1); precum și observațiile finale ale Comisiei referitoare la următoarele rapoarte periodice ale statelor părți: Chile (CEDAW/C/CHL/CO/5-6 și Corr.1); Finlanda (CEDAW/C/FIN/CO/7); Guatemala (CEDAW/C/GUA/CO/7); Honduras (CEDAW/C/HND/CO/7-8); Irak (CEDAW/C/IRQ/CO/4-6); Mexic (CEDAW/C/MEX/CO/7-8); Namibia (CEDAW/C/NAM/CO/4-5); Pakistan (CEDAW/C/PAK/CO/4); Africa de Sud (CEDAW/C/ZAF/CO/4); Turcia (CEDAW/C/TUR/CO/7); și Republica Unită Tanzania (CEDAW/C/TZA/CO/7-8), printre altele.

¹⁸ Recomandarea generală nr. 19, pct. 6, și Recomandarea generală nr. 28, pct. 19.

¹⁹ Recomandarea generală comună nr. 31/Comentariul general nr. 18.

²⁰ A se vedea rezumatul tematic al Uniunii Interparlamentare intitulat „Sexismul, hărțuirea și violența împotriva membrilor parlamentului” (octombrie 2016).

²¹ Raport al Raportorului special privind tortura și alte tratamente sau pedepse crude, inumane sau degradante (A/HRC/31/57); Raport al Raportorului special (A/HRC/7/3), pct. 36; observațiile finale ale Comitetului contra torturii privind următoarele rapoarte periodice ale statelor părți în temeiul Convenției împotriva torturii: Burundi (CAT/C/BDI/CO/1); Guyana (CAT/C/GUY/CO/1); Mexico (CAT/C/MEX/CO/4); Peru (CAT/C/PER/CO/5-6); Senegal (CAT/C/SEN/CO/3); Tadjikistan (CAT/C/TJK/CO/2); și Togo (CAT/C/TGO/CO/1); Comitetul pentru Drepturile Omului, Comentariul general nr. 28 (2000) privind egalitatea drepturilor între bărbați și femei; observațiile finale ale Comitetului pentru Drepturile Omului privind următoarele rapoarte periodice ale statelor părți în temeiul Pactului internațional cu privire la drepturile civile și politice: Slovacia (CCPR/CO/78/SVK); Japonia (CCPR/CO/79/Add.102); și Peru (CCPR/CO/70/PER), printre altele.

²² Inclusiv crimele împotriva umanității și crimele de război precum violul, sclavia sexuală, prostituția forțată, sarcina forțată, sterilizarea forțată sau orice altă formă de violență sexuală de

17. Comitetul subscrie la opinia altor organe create în temeiul tratatelor privind drepturile omului și a titularilor de mandate de procedură specială potrivit căreia, pentru a stabili când actele de violență de gen împotriva femeilor constituie tortură sau tratamente crude, inumane sau degradante,²³ este necesară o abordare care ține seama de diferențele de gen pentru a înțelege nivelul de durere și suferință cu care se confruntă femeile,²⁴ și că scopul și intenția de a clasifica aceste acte drept fapte de tortură sunt îndeplinite atunci când astfel de fapte sau omisiuni sunt specifice fiecărui sex sau sunt săvârșite împotriva unei persoane pe criterii de sex.²⁵

18. Încălțări ale sănătății și drepturilor sexuale și reproductive ale femeilor, cum ar fi sterilizarea forțată, avortul forțat, sarcina forțată, incriminarea avortului, negarea sau amânarea avortului și/sau a îngrijirii post-avort în condiții sigure, continuarea forțată a sarcinii, și abuzul și relele tratamente aplicate femeilor și fetelor care doresc informații despre sănătatea sexuală și reproductivă, bunuri și servicii sunt forme de violență de gen care, în funcție de circumstanțe, pot constitui tortură sau tratamente crude, inumane sau degradante.²⁶

19. Comitetul consideră că violența de gen împotriva femeilor este înrădăcinată în factori de gen, cum ar fi ideologia dreptului și privilegiul bărbaților față de femei, normele sociale privind masculinitatea și necesitatea de a întări controlul sau puterea masculină, de a impune roluri de gen sau de a preveni, descuraja sau pedepsi ceea ce este considerat comportament inacceptabil al femeilor. Acești factori contribuie, de asemenea, la acceptarea socială explicită sau implicită a violenței de gen împotriva femeilor, adesea considerată încă o chestiune privată, precum și la impunitatea generalizată în această privință.

20. Violența de gen împotriva femeilor se produce în toate spațiile și sferile interacțiunii umane, fie ele publice sau private, inclusiv în contextele familiei, comunității, spațiilor publice, locului de muncă, recreative, politiciii, sportului, serviciilor medicale și al mediului educațional, precum și al spațiilor publice sau private prin intermediul mediilor create de tehnologie,²⁷ cum ar fi formele contemporane de violență care se produc on-line și în alte medii digitale. În toate aceste spații, violența de gen împotriva femeilor poate rezulta din fapte sau omisiuni ale unor actori statali sau neguvernamentali, care acționează teritorial sau extrateritorial, inclusiv acțiuni militare extrateritoriale ale unor state, individual sau

o gravitate comparabilă, în conformitate cu art. 7 (1) (g), art. 8 (2) (b) (xxii) și art. 8 (2) (e) (vi) din Statutul Curții Penale Internaționale de la Roma.

²³ Raport al Raportorului special privind tortura și alte tratamente sau pedepse crude, inumane sau degradante (A/HRC/31/57), pct. 11.

²⁴ De exemplu, a înțelege că „suferința gravă a victimei este inerentă în cazul unui viol, chiar și atunci când nu există dovezi ale unor vătămări corporale sau boli. [...] Femeile victime ale violului se confruntă, de asemenea, cu consecințe complexe de natură psihologică și socială.” Curtea Interamericană a Drepturilor Omului, *Fernández Ortega și alții împotriva Mexicului*, hotărâre din 30 august 2010, pct. 124. A se vedea, de asemenea, Rapoartele Raportorului special privind tortura și alte tratamente sau pedepse crude, inumane sau degradante (A/HRC/31/57), pct. 8, și (A/HRC/7/3), pct. 36.

²⁵ Comitetul contra torturii, Comunicarea nr. 262/2005, *V.L. împotriva Elveției*, constatări adoptate la 20 noiembrie 2006; rapoarte ale Raportorului special privind tortura și alte tratamente sau pedepse crude, inumane sau degradante (A/HRC/31/57), pct. 8, și (A/HRC/7/3).

²⁶ Raport al Raportorului special privind tortura și alte tratamente sau pedepse crude, inumane sau degradante (A/HRC/31/57); Comitetul pentru eliminarea discriminării față de femei, Comunicarea nr. 22/2009, *L.C. împotriva Peruului*, constatări adoptate la 17 octombrie 2011, pct. 8.18; și Comitetul pentru Drepturile Omului, comunicările nr. 2324/2013, *Mellet împotriva Irlandei*, constatări adoptate la 31 martie 2016, pct. 7.4, și nr. 2425/2014, *Whelan împotriva Irlandei*, constatări adoptate la 17 martie 2017.

²⁷ A se vedea raportul Secretarului General intitulat „Studiu aprofundat privind toate formele de violență împotriva femeilor” (A/61/122/Add.1 și Corr.1).

în calitate de membri ai unor organizații sau coaliții,²⁸ sau operațiuni extrateritoriale ale unor corporații.²⁹

III. Obligații ale statelor părți în ceea ce privește violența de gen împotriva femeilor

21. Violența de gen împotriva femeilor constituie o discriminare față de femei în temeiul art. 1 și, prin urmare, angajează toate obligațiile prevăzute de Convenție. Art. 2 prevede că obligația primordială a statelor părți este de a urma, prin toate mijloacele adecvate și fără întârziere, o politică de eliminare a discriminării față de femei, inclusiv a violenței de gen împotriva femeilor. Aceasta este o obligație imediată prin natura sa; amânările nu pot fi justificate din niciun motiv, incluzând motive economice, culturale sau religioase. În Recomandarea generală nr. 19, se precizează că, în ceea ce privește violența de gen împotriva femeilor, obligația cuprinde două aspecte ale răspunderii statului pentru astfel de violențe, care rezultă atât din acțiunile, cât și din omisiunile statului sau ale actorilor săi, pe de o parte, și ale actorilor nestatali, pe de altă parte.

A. Răspunderea pentru acțiunile sau omisiunile actorilor statali

22. În temeiul Convenției și al dreptului internațional general, un stat parte este responsabil pentru acțiuni sau omisiuni ale organelor și agenților săi care constituie fapte de violență de gen împotriva femeilor,³⁰ printre care se numără acțiuni sau omisiuni ale oficialilor din executiv, legislativ și puterea judecătorească. Art. 2 (d) din Convenție prevede că statele părți și organele și agenții acestora se abțin a se angaja în orice act sau practică discriminatorie directă sau indirectă față de femei și se asigură că autoritățile și instituțiile publice acționează în conformitate cu această obligație. Pe lângă a se asigura de faptul că legile, politicile, programele și procedurile nu discriminează femeile, în conformitate cu art. 2 (c) și art. 2 (g), statele părți trebuie să aibă un cadru legal eficient și servicii juridice eficiente pentru a aborda toate formele de violență de gen împotriva femeilor comise de agenții statului, fie pe teritoriul lor, fie în afara teritoriului statal.

23. Statele părți sunt responsabile pentru prevenirea unor asemenea acțiuni sau omisiuni ale propriilor lor organe și agenți, inclusiv prin formare și adoptarea, punerea în aplicare și monitorizarea dispozițiilor legale, a reglementărilor administrative și a codurilor de conduită, precum și pentru anchetarea, urmărirea penală, trimiterea în judecată și aplicarea sancțiunilor legale sau disciplinare adecvate, și pentru acordarea de reparații, în toate cazurile de violență de gen împotriva femeilor, inclusiv în cazurile de incapacitate, neglijență sau omisiune din partea autorităților publice.³¹ În acest sens, trebuie să se țină seama de diversitatea femeilor și de riscurile apariției formelor de discriminare intersectorială.

²⁸ De exemplu, în cadrul unei forțe internaționale de menținere a păcii. A se vedea recomandarea generală nr. 30, pct. 9.

²⁹ Observațiile finale ale Comitetului referitoare la rapoartele privind Elveția (CEDAW/C/CHE/CO/4-5) și Germania (CEDAW/C/DEU/CO/7-8).

³⁰ A se vedea Comisia de Drept Internațional, Articolele privind răspunderea statelor pentru fapte internaționale ilicite, art. 4, Conduita organelor unui stat. A se vedea, de asemenea, Protocolul adițional la Convențiile de la Geneva din 12 august 1949 privind protecția victimelor conflictelor armate internaționale, art. 91.

³¹ A se vedea *supra*, nota de subsol 6, și Recomandarea generală nr. 33.

B. Răspunderea pentru acțiunile sau omisiunile actorilor nestatali

24. În temeiul dreptului internațional general, precum și al tratatelor internaționale, acțiunile sau omisiunile unui actor privat pot angaja răspunderea internațională a statului în anumite cazuri, care includ următoarele:

1. Acțiuni sau omisiuni ale actorilor nestatali imputabile statului

(a) Acțiunile sau omisiunile actorilor privați împuterniciți de dreptul statului respectiv să exercite elemente ale autorității guvernamentale, inclusiv ale organismelor private care furnizează servicii publice, cum ar fi asistența medicală sau educația, sau care gestionează locurile de detenție, sunt considerate acte care pot fi imputabile statului însuși,³² precum sunt și acțiunile sau omisiunile agenților privați care acționează potrivit instrucțiunilor sau sub conducerea ori controlul statului respectiv,³³ inclusiv în cazul în care acționează în străinătate;

2. Obligații de diligență privind acțiunile sau omisiunile actorilor nestatali

(b) Art. 2 (e) din Convenție prevede în mod explicit că statele părți trebuie să ia toate măsurile corespunzătoare pentru eliminarea discriminării practice față de femei de către orice persoană, organizație sau întreprindere.³⁴ Această obligație, denumită în mod frecvent obligație de diligență, stă la baza Convenției în ansamblul său³⁵ și, prin urmare, statele părți vor fi considerate responsabile în cazul în care nu iau toate măsurile corespunzătoare pentru a preveni, precum și pentru a ancheta, a judeca, a pedepsi și a oferi reparații pentru acțiuni sau omisiuni ale actorilor nestatali care generează violențe de gen împotriva femeilor,³⁶ inclusiv acțiuni întreprinse de corporații care își desfășoară activitatea în afara teritoriului statal. În special, statele părți sunt obligate să ia măsurile necesare pentru a preveni încălcările drepturilor omului săvârșite în străinătate de corporații asupra cărora își pot exercita influența,³⁷ fie prin mijloace de reglementare, fie prin utilizarea de stimulente, inclusiv a stimulentele economice.³⁸ În temeiul obligației de diligență, statele părți trebuie să adopte și să pună în aplicare diferite măsuri de combatere a violenței de gen împotriva femeilor săvârșite de actorii nestatali, inclusiv să dispună de legi, instituții și un sistem pentru a combate astfel de violențe, pentru a se asigura că acestea funcționează efectiv în practică și că sunt sprijinite de toți agenții și organele statului care aplică cu diligență legile.³⁹ Neluarea de către un stat parte a tuturor măsurilor corespunzătoare pentru a preveni acte de violență de gen împotriva femeilor în cazurile în care autoritățile sale au cunoștință de sau ar trebui să aibă cunoștință de riscul unor astfel de violențe și neanchetarea, lipsa urmăririi penale și a trimiterii în judecată și nepedepsirea făptuitorilor și neacordarea de reparații victimelor/supraviețuitorilor unor astfel de fapte constituie permisiune tacită sau

³² A se vedea Comisia de Drept Internațional, Articolele privind răspunderea statelor pentru fapte internaționale ilicite, art. 5, Conduita persoanelor sau entităților care exercită elemente ale autorității guvernamentale.

³³ Ibid., art. 8, Conduita sub direcția sau controlul statului.

³⁴ Recomandarea generală nr. 28, pct. 36.

³⁵ Ibid., pct. 13.

³⁶ Recomandarea generală nr. 19, pct. 9.

³⁷ A se vedea Comitetul pentru drepturile copilului, Comentariul general nr. 16 (2013) referitor la obligațiile statului privind impactul sectorului de afaceri asupra drepturilor copilului, pct. 43-44, și Principiile de la Maastricht privind obligațiile extrateritoriale ale statelor în domeniul drepturilor economice, sociale și culturale.

³⁸ A se vedea, de exemplu, Comitetul pentru drepturile economice, sociale și culturale, Comentariul general nr. 14 (2000) privind dreptul la cel mai înalt standard realizabil de sănătate, pct. 39.

³⁹ *Goekce (decedată) împotriva Austriei*, pct. 12.1.2, și *V.K. împotriva Bulgariei*, pct. 9.4.

încurajarea de a săvârși astfel de acte de violență de gen împotriva femeilor.⁴⁰ Astfel de deficiențe sau omisiuni constituie încălcări ale drepturilor omului.

25. În plus, atât dreptul internațional umanitar, cât și dreptul drepturilor omului au recunoscut obligațiile directe ale actorilor nestatali în circumstanțe specifice, inclusiv în calitate de părți implicate într-un conflict armat. Aceste obligații includ interzicerea torturii, care face parte din dreptul internațional cutumiar și a devenit o normă peremptorie (*jus cogens*).⁴¹

26. Obligațiile generale descrise mai sus cuprind toate domeniile de acțiune a statului, inclusiv domeniile legislativ, executiv și judecătoresc, precum și nivelurile federal, național, subnațional, local și descentralizat, precum și acțiunile întreprinse sub autoritatea guvernului de către serviciile guvernamentale privatizate. Acestea necesită formularea de norme juridice, inclusiv la nivel constituțional, și elaborarea de politici publice, programe, cadre instituționale și mecanisme de monitorizare menite să elimine toate formele de violență de gen împotriva femeilor, fie ele săvârșite de actori statali sau nestatali. Acestea prevăd, de asemenea, în conformitate cu art. 2 (f) și art.5 (a) din Convenție, adoptarea și punerea în aplicare de măsuri de eradicare a prejudecăților, stereotipurilor și practicilor care constituie cauze-rădăcină ale violenței de gen împotriva femeilor. În termeni generali și fără a aduce atingere recomandărilor specifice prevăzute în secțiunea următoare, obligațiile includ următoarele:

Nivelul legislativ

(a) În conformitate cu art. 2 (b), (c), (e), (f) și (g) și cu art. 5 (a), statele trebuie să adopte o legislație care să interzică toate formele de violență de gen împotriva femeilor și fetelor, armonizând legislația națională cu Convenția. În legislație, femeile victime/supraviețuitoare ale unor astfel de violențe trebuie considerate titulari de drepturi. Legislația trebuie să conțină dispoziții care să țină seama de vârstă și de diferențe de gen, precum și o protecție jurisdicțională efectivă, inclusiv sancțiuni pentru făptuitori și reparații pentru victime/supraviețuitoare. Convenția prevede că orice norme religioase, cutumiare, indigene și comunitare existente trebuie să fie armonizate cu standardele sale și că toate legile care constituie discriminare față de femei, inclusiv cele care cauzează, promovează sau justifică violențe de gen sau perpetuează impunitatea pentru asemenea fapte trebuie abrogate. Astfel de norme pot face parte din dreptul comun, cutumiar, religios, indigen sau common law, dreptul constituțional, civil, al familiei, penal sau administrativ sau din dreptul probatoriu și procedural, cum ar fi dispoziții bazate pe atitudini sau practici discriminatorii sau stereotipe care permit violența de gen împotriva femeilor sau atenuarea pedepselor într-un astfel de context;

Nivelul executiv

(b) Art. 2 (c), (d) și (f) și art. 5 (a) prevăd că statele părți trebuie să adopte și să asigure în mod adecvat resurse bugetare pentru diverse măsuri instituționale, în coordonare cu ramurile relevante ale statului. Astfel de măsuri includ elaborarea de politici publice concentrate, dezvoltarea și punerea în aplicare de mecanisme de monitorizare, precum și înființarea și/sau finanțarea instanțelor naționale competente. Statele părți trebuie să ofere servicii accesibile, rezonabile ca preț și adecvate pentru a proteja femeile împotriva violenței de gen, pentru a preveni reparația acesteia și pentru a oferi sau asigura fonduri pentru reparații tuturor victimelor/supraviețuitoarelor.⁴² Statele părți trebuie, de asemenea, să elimine

⁴⁰ Recomandarea generală nr. 19, pct. 9.

⁴¹ Recomandarea generală nr. 30.

⁴² A se vedea *supra*, nota de subsol 5, și Recomandarea generală nr. 33.

practicile instituționale, conduita individuală și comportamentul individual al funcționarilor publici care constituie violență de gen împotriva femeilor sau tolerează astfel de violențe și care oferă un context pentru lipsa unui răspuns sau pentru un răspuns neglijent. Aceasta include anchetarea în mod adecvat și sancțiuni pentru ineficiență, complicitate și neglijență din partea autorităților publice responsabile pentru înregistrarea, prevenirea sau anchetarea unor astfel de violențe sau pentru furnizarea de servicii victimelor/supraviețuitoarelor. De asemenea, la nivelul executivului trebuie luate măsuri corespunzătoare pentru modificarea sau eradicarea obiceiurilor și practicilor care constituie discriminare față de femei, inclusiv a celor care justifică sau promovează violența de gen împotriva femeilor la nivel executiv;⁴³

Nivelul judiciar

(c) În conformitate cu art. 2 (d) și (f) și cu art. 5 (a), toate organele judiciare trebuie să se abțină de la orice act sau practică discriminatorie sau violență de gen față de femei și să aplice cu strictețe toate dispozițiile de drept penal care pedepsesc astfel de violențe, asigurându-se că toate procedurile legale în cazurile care implică acuzații de violență de gen împotriva femeilor sunt imparțiale, echitabile și neafectate de stereotipii de gen sau de interpretarea discriminatorie a dispozițiilor juridice, inclusiv a dreptului internațional.⁴⁴ Aplicarea de noțiuni preconcepuate și stereotipe a ceea ce constituie violența de gen împotriva femeilor, răspunsurile femeilor la o astfel de violență și standardul probei necesar pentru a justifica apariția acestora pot afecta drepturile femeilor la egalitate în fața legii, un proces echitabil și un recurs efectiv, astfel cum prevăd art. 2 și 15 din Convenție.⁴⁵

IV. Recomandări

27. Pe baza Recomandării generale nr. 19 și a activității Comitetului de la adoptarea acesteia, Comitetul îndeamnă statele părți să consolideze punerea în aplicare a obligațiilor lor în ceea ce privește violența de gen împotriva femeilor, fie pe teritoriul lor, fie în afara teritoriului statal. Comitetul își reiterează solicitarea adresată statelor părți de a ratifica Protocolul opțional la Convenție și de a examina toate rezervele rămase față de Convenție în vederea retragerii acestora.

28. Comitetul recomandă, de asemenea, statelor părți să ia următoarele măsuri în domeniile prevenirii, protecției, urmării penale, trimiterii în judecată și sancționării, acordării de reparații, colectării și monitorizării datelor și al cooperării internaționale pentru a accelera eliminarea violenței de gen împotriva femeilor. Toate măsurile trebuie implementate printr-o abordare centrată pe victimă/supraviețuitoare, recunoașterea femeilor ca titulare de drepturi și promovarea reprezentării și autonomiei acestora, inclusiv a capacității de dezvoltare a fetelor, din copilărie până la adolescență. În plus, măsurile trebuie concepute și puse în aplicare cu participarea femeilor, luând în considerare situația specială a femeilor afectate de formele de discriminare intersectorială.

A. Măsuri legislative generale

29. Comitetul recomandă ca statele părți să pună în aplicare următoarele măsuri legislative:

⁴³ A se vedea Recomandarea generală comună nr. 31/Comentariul general nr. 18.

⁴⁴ *Vertido împotriva Filipine*, pct. 8.9 (b); *R.P.B. împotriva Filipine*, pct. 8.3; și Recomandarea generală nr. 33, pct. 18 (e), pct. 26 și pct. 29.

⁴⁵ A se vedea Recomandarea generală nr. 33.

(a) se asigură că toate formele de violență de gen împotriva femeilor, în toate domeniile, care reprezintă o încălcare a integrității fizice, sexuale sau psihologice a acestora, sunt incriminate și introduc fără întârziere, sau consolidează, sancțiuni legale proporționale cu gravitatea infracțiunii, precum și căi de atac civile;⁴⁶

(b) se asigură că toate sistemele juridice, inclusiv sistemele juridice pluraliste, protejează victimele/supraviețuitoarele violenței de gen împotriva femeilor și se asigură că au acces la justiție și la o cale de atac efectivă, în conformitate cu orientările prevăzute în Recomandarea generală nr. 33;

(c) abrogă, inclusiv în dreptul cutumiar, religios și indigen, toate dispozițiile legale care sunt discriminatorii față de femei și care, prin urmare, consacră, încurajează, facilitează, justifică sau tolerează orice formă de violență de gen.⁴⁷ În special, se abrogă următoarele:

(i) dispozițiile care permit, tolerează sau încurajează forme de violență de gen împotriva femeilor, inclusiv a minorelor⁴⁸, sau căsătoria forțată și alte practici dăunătoare, dispozițiile care permit efectuarea de proceduri medicale pentru femeile cu dizabilități fără consimțământul informat al acestora și dispoziții care incriminează avortul,⁴⁹ faptul de a fi lesbiene, bisexuale sau transsexuale, femei care se prostituează sau se află în situația de adulter, sau orice alte dispoziții penale care afectează femeile în mod disproporționat, inclusiv cele care au ca rezultat aplicarea discriminatorie a pedepsei cu moartea pentru femei;⁵⁰

(ii) normele în materie de probe și procedurile discriminatorii, inclusiv procedurile care permit privarea de libertate a femeilor pentru a le proteja împotriva violenței, practici centrate pe „virginitate” și protecție juridică sau factori atenuanți bazați pe cultură, religie sau privilegii masculine, cum ar fi așa-zisa apărare a „onoarei”, scuze tradiționale, acordarea iertării din partea familiilor victimelor/supraviețuitoarelor sau căsătoria ulterioară a victimei/supraviețuitoarei agresiunilor sexuale cu făptuitorul, procedurile care au ca rezultat cele mai dure pedepse, inclusiv lapidarea, flagelarea și moartea, adesea rezervate femeilor, și practicile judiciare care refuză să recunoască violența de gen în detrimentul femeilor acuzate;⁵¹

(iii) toate legile care împiedică sau descurajează femeile să raporteze violența de gen, cum ar fi legile privind tutela care privează femeile de capacitate juridică sau limitează capacitatea femeilor cu dizabilități de a depune mărturie în instanță, practica așa-numită „detenție preventivă”, legile restrictive privind imigrația care descurajează femeile, inclusiv lucrătoarele casnice migrante, să raporteze astfel de fapte de violență, și legile care permit dubla arestare în

⁴⁶ A se vedea *supra*, nota de subsol 5.

⁴⁷ În conformitate cu orientările prevăzute în Recomandarea generală nr. 33.

⁴⁸ Art. 16 (2) din Convenție și Recomandarea generală comună nr. 31/Comentariul general nr. 18 pct. 42 și pct. 55 lit. (f), în ceea ce privește condițiile în care este permisă căsătoria înaintea împlinirii vârstei de 18 ani, în circumstanțe excepționale.

⁴⁹ A se vedea rezumatul anchetei privind Filipine (CEDAW/C/OP.8/PHL/1); Comunicarea nr. 22/2009, *T.P.F. împotriva Peruului*, constatări adoptate la 17 octombrie 2011; și Comitetul pentru drepturile economice, sociale și culturale, Comentariul general nr. 22.

⁵⁰ Comitetul reamintește rezoluțiile Adunării Generale 62/149, 63/168, 65/206, 67/176, 69/186 și 71/187, în care Adunarea a solicitat tuturor statelor care încă mențineau pedeapsa cu moartea să instituie un moratoriu asupra execuțiilor, în vederea abolirii acesteia.

⁵¹ A se vedea, printre altele, observațiile finale ale Comitetului referitoare la următoarele rapoarte periodice prezentate de statele părți: Afganistan (CEDAW/C/AFG/CO/1-2); Iordania (CEDAW/C/JOR/CO/6); Papua Noua Guinee (CEDAW/C/PNG/CO/3); și Africa de Sud (CEDAW/C/ZAF/CO/4); și raportul Raportorului special pentru execuții extrajudiciare, sumare sau arbitrare (A/HRC/35/23).

cazurile de violență domestică sau urmărirea penală și trimiterea în judecată a femeilor în cazul în care făptuitorul este achitat;

(d) examinează legile și politicile neutre din punct de vedere al genului pentru a se asigura că acestea nu creează sau nu perpetuează inegalități existente și le abrogă sau le modifică în cazul în care fac acest lucru;⁵²

(e) se asigură că orice agresiune sexuală, inclusiv violul, este caracterizată drept infracțiune împotriva dreptului la siguranță personală și la integritate fizică, sexuală și psihologică⁵³ și că definiția dată infracțiunilor sexuale, inclusiv violului conjugal sau violului săvârșit de o cunoștință sau la întâlnire, se produce în lipsa consimțământului liber și ia în considerare circumstanțele coercitive.⁵⁴ Orice termene-limită, în cazul în care există, trebuie să acorde prioritate intereselor victimelor/supraviețuitoarelor și să țină seama de circumstanțele care le împiedică să raporteze serviciilor sau autorităților competente faptele de violență suferite.⁵⁵

B. Prevenția

30. Comitetul recomandă ca statele părți să pună în aplicare următoarele măsuri preventive:

(a) să adopte și să pună în aplicare măsuri legislative eficiente și alte măsuri preventive adecvate pentru a aborda cauzele fundamentale ale violenței de gen împotriva femeilor, inclusiv atitudinile patriarhale și stereotipurile, inegalitatea în familie și neglijarea sau negarea drepturilor civile, politice, economice, sociale și culturale ale femeilor, și să promoveze autodeterminarea, reprezentarea și exprimarea femeilor;

(b) să elaboreze și să pună în aplicare măsuri efective, cu participarea activă a tuturor părților interesate relevante, cum ar fi reprezentantele organizațiilor de femei și ale grupurilor marginalizate de femei și fete, pentru a aborda și eradică stereotipurile, prejudecățile, obiceiurile și practicile prevăzute la art. 5 din Convenție, care tolerează sau promovează violența de gen împotriva femeilor și sprijină inegalitatea structurală a femeilor cu bărbații. Astfel de măsuri trebuie să includă următoarele:

(i) integrarea conținutului privind egalitatea de gen în programele de învățământ la toate nivelurile, atât la nivel public, cât și privat, începând cu copilăria timpurie, și în programele educaționale cu o abordare bazată pe drepturile omului. Conținutul trebuie să vizeze rolurile stereotipizate bazate pe gen și să promoveze valorile egalității de gen și nediscriminării, inclusiv masculinitatea nonviolentă, și să asigure o educație adecvată vârstei, bazată pe dovezi și o educație sexuală cuprinzătoare, bazată pe date științifice, pentru fete și băieți;

(ii) programe de creștere a gradului de conștientizare care să promoveze înțelegerea violenței de gen împotriva femeilor ca fiind inacceptabilă și dăunătoare, care să ofere informații cu privire la căile de atac legale disponibile împotriva acesteia și să încurajeze raportarea unor astfel de violențe și intervenția persoanelor prezente; să abordeze stigmatizarea cu care se confruntă victimele/supraviețuitoarele unor astfel de violențe și să demonteze

⁵² Recomandarea generală nr. 28, pct. 16.

⁵³ A se vedea *Vertido împotriva Filipine*.

⁵⁴ A se vedea *Vertido împotriva Filipine* și *R.P.B. împotriva Filipine*.

⁵⁵ A se vedea *L.R. împotriva Republicii Moldova* și Recomandarea generală nr. 33 pct. 51 (b). Trebuie avută în vedere, în special, situația fetelor care sunt victime/supraviețuitoare ale violenței sexuale.

convingerile potrivit cărora femeile sunt responsabile pentru propria siguranță și pentru violențele la care sunt supuse. Programele ar trebui să vizeze femeile și bărbații la toate nivelurile societății; educația, sănătatea, serviciile sociale și pe cei responsabili cu aplicarea legii, precum și alți profesioniști și agenți, inclusiv la nivel local, implicați în acțiuni de prevenție și protecție, lideri tradiționali și religioși; și făptuitorii oricărei forme de violență de gen, pentru a preveni repetarea infracțiunilor;

(c) să elaboreze și să pună în aplicare măsuri eficiente pentru ca spațiile publice să fie sigure și accesibile pentru toate femeile și fetele, inclusiv prin promovarea și sprijinirea măsurilor comunitare adoptate cu participarea grupurilor de femei. Măsurile trebuie să includă asigurarea unei infrastructuri fizice adecvate, inclusiv iluminatul public în mediul urban și rural, în special în școli și în împrejurimile acestora;

(d) să adopte și să pună în aplicare măsuri efective pentru a încuraja mijloacele de informare în masă să elimine discriminarea față de femei, inclusiv descrierea dăunătoare și stereotipă a femeilor sau a anumitor grupuri de femei, cum ar fi a femeilor care apără drepturile omului, din activitățile, practicile și producția mediatică a acestora, inclusiv din publicitate, on-line și alte medii digitale. Măsurile trebuie să includă următoarele:

(i) încurajarea creării sau consolidării mecanismelor de auto-reglementare de către organizațiile de presă, inclusiv de către organizațiile de presă on-line sau rețelele sociale, în vederea eliminării stereotipurilor de gen legate de femei și bărbați sau de anumite grupuri de femei, precum și abordarea violenței de gen împotriva femeilor care are loc prin intermediul serviciilor și platformelor acestora;

(ii) orientări privind acoperirea adecvată de către mijloacele de informare în masă a cazurilor de violență de gen împotriva femeilor;

(iii) stabilirea sau consolidarea capacității instituțiilor naționale pentru drepturile omului de a monitoriza sau examina plângerile referitoare la oricare dintre mijloacele de informare în masă care prezintă imagini sau conținut discriminatoriu pe criterii de gen sau conținut care tratează femeile ca pe niște obiecte sau le umilesc sau promovează violența masculină;⁵⁶

(e) să asigure o dezvoltare a capacităților obligatorie, recurentă și efectivă, educație și formare profesională membrilor autorității judecătorești, avocaților și celor responsabili privind aplicarea legii, inclusiv personalului de medicină legală, legiuitorilor și cadrelor medico-sanitare, inclusiv în domeniul sănătății sexuale și reproductive, în special al infecțiilor cu transmitere sexuală și al serviciilor de prevenire și tratament al HIV, precum și tuturor membrilor personalului din domeniile educație, servicii sociale și ajutor social,⁵⁷ inclusiv celor care lucrează cu femeile în instituții, precum instituții de îngrijire rezidențială, centre de azil și penitenciare,⁵⁸ să le ofere echipamentele necesare pentru a preveni și aborda în mod adecvat violența

⁵⁶ Observațiile finale ale Comitetului referitoare la rapoartele periodice combinate privind Croația (CEDAW/C/HRV/CO/4-5).

⁵⁷ A se vedea *supra*, nota de subsol 5, și orientările clinice și politice ale Organizației Mondiale a Sănătății privind răspunsul la violența intimă între parteneri și violența sexuală împotriva femeilor (2013).

⁵⁸ A se vedea *Abramova împotriva Belarusului*; Comunicarea nr. 53/2013, *A. împotriva Danemarcei*, constatări adoptate la 19 noiembrie 2015; și Rezoluția Adunării Generale 65/229 privind Regulile Națiunilor Unite pentru tratamentul femeilor deținute și măsuri neprivative de libertate pentru femeile infractori (Regulile de la Bangkok).

de gen împotriva femeilor. O astfel de educație și formare profesională trebuie să promoveze înțelegerea următoarelor aspecte:

- (i) modul în care stereotipurile de gen și subiectivitatea duc la violența de gen împotriva femeilor și la răspunsuri inadecvate la aceasta;⁵⁹
- (ii) trauma și efectele sale, dinamica puterii care caracterizează violența intimă între parteneri și diferitele situații ale femeilor care se confruntă cu diverse forme de violență de gen, care trebuie să includă formele de discriminare intersectorială care afectează anumite grupuri de femei și modalități adecvate de a interacționa cu femeile în contextul muncii lor și de a elimina factorii care conduc la revictimizarea și reducerea încrederii acestora în instituțiile și agenții statului;⁶⁰
- (iii) dispozițiile juridice naționale și instituțiile naționale în ceea ce privește violența de gen împotriva femeilor, drepturile legale ale victimelor/supraviețuitoarelor, standardele internaționale și mecanismele asociate, precum și responsabilitățile lor în acest context, care ar trebui să includă coordonarea și trimerile corespunzătoare între diferitele organisme și documentarea adecvată a unei astfel de forme de violență, acordând respectul cuvenit vieții private și dreptului la confidențialitate al femeilor și cu consimțământul liber și informat al victimelor/supraviețuitoarelor;
- (f) să încurajeze, prin utilizarea de stimulente și modele de responsabilitate corporativă și alte mecanisme, implicarea sectorului privat, inclusiv a întreprinderilor și a corporațiilor transnaționale, în eforturile de eliminare a tuturor formelor de violență de gen împotriva femeilor și creșterea responsabilității față de astfel de fapte de violență în domeniul de aplicare al acțiunii,⁶¹ care ar trebui să implice protocoale și proceduri care să abordeze toate formele de violență de gen care se pot produce sau care afectează femeile la locul de muncă, inclusiv proceduri interne efective și accesibile în ceea ce privește plângerile, a căror utilizare nu ar trebui să excludă recurgerea la autoritățile de aplicare a legii, și ar trebuie, de asemenea să prevadă măsuri în ceea ce privește locul de muncă al victimelor/supraviețuitoarelor violențelor.

C. Protecție

31. Comitetul recomandă ca statele părți să pună în aplicare următoarele măsuri de protecție:

- (a) să adopte și să pună în aplicare măsuri eficiente pentru protejarea și asistarea femeilor care se plâng de și sunt martore la violența de gen înainte, în cursul și după procedurile judiciare, inclusiv prin:
 - (i) protejarea vieții private și a siguranței acestora, în conformitate cu Recomandarea generală nr. 33, inclusiv prin proceduri și măsuri judiciare care țin seama de diferențele de gen, luând în considerare dreptul de a beneficia de garanțiile prevăzute de lege ale victimelor/supraviețuitoarelor, martorilor și acuzaților;

⁵⁹ A se vedea, printre altele, *Belousova împotriva Kazahstanului, R.P.B. împotriva Filipine, Jallow împotriva Bulgariei și L.R. împotriva Republicii Moldova*.

⁶⁰ A se vedea *M.W. împotriva Danemarcei, R.P.B. împotriva Filipine, Jallow împotriva Bulgariei și Kell împotriva Canadei*.

⁶¹ Recomandarea generală nr. 28, pct. 28. A se vedea „Principii directeare privind afacerile și drepturile omului: Aplicarea Cadrului Organizației Națiunilor Unite «Protecție, respect și remedii»” (A/HRC/17/31).

(ii) asigurarea unor mecanisme de protecție adecvate și accesibile pentru a preveni violențe ulterioare sau potențiale, fără condiția ca victimele/supraviețuitoarele să inițieze acțiuni în justiție, inclusiv prin eliminarea barierelor de comunicare pentru victimele cu dizabilități.⁶² Mecanismele trebuie să includă o evaluare imediată a riscurilor și o protecție care să conțină o gamă largă de măsuri efective și, după caz, emiterea și monitorizarea evacuării, protecției, ordinelor de restricție sau de interdicție împotriva presupușilor făptuitori, inclusiv sancțiuni adecvate pentru nerespectarea măsurilor. Măsurile de protecție trebuie să evite impunerea unei sarcini financiare, birocratice sau personale nejustificate pentru femeile victime/supraviețuitoare. Drepturile sau pretențiile făptuitorilor sau presupușilor făptuitori pe durata și ulterior procedurilor judiciare, inclusiv în ceea ce privește respectarea proprietății, viața privată, încredințarea copilului, accesul, contactul și dreptul de vizitare trebuie stabilite în lumina drepturilor femeilor și copiilor la viață și integritate fizică, sexuală și psihologică, ghidate de principiul interesului superior al copilului;⁶³

(iii) asigurarea accesului la asistență financiară, gratuit sau la preț scăzut, asistență juridică,⁶⁴ medicală, psihosocială și servicii de consiliere de calitate superioară,⁶⁵ educație, locuințe accesibile, terenuri, îngrijirea copiilor, oportunități de formare și angajare pentru femeile victime/supraviețuitoare și membrii familiilor acestora. Serviciile medicale trebuie să trateze traumele și să includă servicii medicale mentale, sexuale și reproductive oferite la timp și complete,⁶⁶ inclusiv măsuri de contracepție de urgență și profilaxie postexpunere împotriva HIV. Statele trebuie să ofere servicii specializate de asistență femeilor, precum linii de asistență gratuită non-stop, și un număr suficient de centre de criză, de sprijin și de contact sigure și echipe în mod adecvat, precum și adăposturi adecvate pentru femei, copiii și alți membri ai familiilor acestora, după cum este necesar;⁶⁷

(iv) oferirea de măsuri de protecție și sprijin, în legătură cu violența de gen, femeilor aflate în instituții, inclusiv în instituții de îngrijire de tip rezidențial, centre de azil și instituții private de libertate;⁶⁸

(v) instituirea și punerea în aplicare de mecanisme multisectoriale de referință adecvate, pentru a asigura accesul efectiv la servicii complete pentru supraviețuitoarele unor astfel de violențe, asigurând participarea deplină și cooperarea cu organizații neguvernamentale de femei;

(b) să se asigure că toate procedurile judiciare, măsurile și serviciile de protecție și sprijin pentru victime/supraviețuitoare le respectă și le consolidează autonomia. Acestea trebuie să fie accesibile tuturor femeilor, în special celor afectate de formele de discriminare intersectorială, să țină seama de orice nevoi specifice ale copiilor și ale altor persoane aflate în întreținerea lor,⁶⁹ să fie disponibile pe întreg teritoriul statului parte și să fie oferite indiferent de statutul de rezident sau de

⁶² De exemplu, ordinele de protecție din anumite țări permit interdicția de a călători persoanelor considerate a fi expuse la riscul de mutilare genitală a femeilor.

⁶³ *Yildirim împotriva Austriei, Goekce împotriva Austriei, González Carreño împotriva Spaniei, M.W. împotriva Danemarcei și Jallow împotriva Bulgariei.*

⁶⁴ Recomandarea generală nr. 33, pct. 37, și Recomandarea generală nr. 28, pct. 34; a se vedea, de asemenea, *Kell împotriva Canadei, Vertido împotriva Filipinelor, S.V.P. împotriva Bulgariei și L.R. împotriva Republicii Moldova*, printre altele.

⁶⁵ Recomandarea generală nr. 33, pct. 16.

⁶⁶ Comitetul pentru drepturile economice, sociale și culturale, Comentariul general nr. 22.

⁶⁷ A se vedea Recomandarea generală comună nr. 31/Comentariul general nr. 18.

⁶⁸ A se vedea *supra*, nota de subsol 54.

⁶⁹ *R.P.B. împotriva Filipinelor, Jallow împotriva Bulgariei și V.K. împotriva Bulgariei.*

capacitatea sau de dorința de a coopera în cadrul acțiunilor în justiție inițiate împotriva presupusului făptuitor.⁷⁰ De asemenea, statele trebuie să respecte principiul nereturnării;⁷¹

(c) să abordeze factorii care sporesc riscul ca femeile să fie expuse unor forme grave de violență de gen, cum ar fi accesibilitatea și disponibilitatea rapidă a armelor de foc, inclusiv exportul acestora,⁷² rata înaltă a criminalității și impunitatea răspândită, care ar putea crește în situații de conflict armat sau insecuritate sporită.⁷³ Trebuie depuse eforturi pentru a controla disponibilitatea și accesibilitatea acizilor și a altor substanțe utilizate pentru a ataca femeile;

(d) să dezvolte și să disemineze informații accesibile, prin intermediul mijloacelor de informare în masă și al dialogului comunitar diversificat și accesibil, destinate femeilor, în special celor afectate de formele de discriminare intersectorială, precum cele cu dizabilități, analfabete sau care nu cunosc sau au o cunoaștere limitată a limbilor oficiale ale unei țări, cu privire la resursele juridice și sociale disponibile pentru victime/supraviețuitoare, inclusiv reparațiile.

D. Urmărirea penală, trimiterea în judecată și sancționarea

32. Comitetul recomandă ca statele părți să pună în aplicare următoarele măsuri în ceea ce privește urmărirea penală, trimiterea în judecată și sancționarea violenței de gen împotriva femeilor:

(a) să asigure accesul efectiv al victimelor la tribunale și curțile de justiție, iar autoritățile să răspundă în mod adecvat la toate cazurile de violență de gen împotriva femeilor, inclusiv prin aplicarea dreptului penal și, după caz, a urmăririi penale și trimiterii în judecată *ex officio* pentru a-i aduce pe presupușii făptuitori în fața instanței într-un mod echitabil, imparțial, la timp și cu celeritate și pentru a impune sancțiuni adecvate.⁷⁴ Ar trebui să nu fie impuse taxe sau cheltuieli judiciare victimelor/supraviețuitoarelor;⁷⁵

(b) să se sigure că violența de gen împotriva femeilor nu face obiectul unor proceduri alternative de soluționare a litigiilor, inclusiv medierea și concilierea.⁷⁶ Utilizarea acestor proceduri ar trebui să fie strict reglementată și permisă numai atunci când o evaluare anterioară efectuată de o echipă specializată asigură consimțământul liber și informat al victimelor/supraviețuitoarelor și nu există indicii privind existența altor riscuri pentru victime/supraviețuitoare sau membrii familiilor acestora. Procedurile trebuie să crească gradul de autonomie al victimelor/supraviețuitoarelor și să fie oferite de profesioniști special instruiți pentru a înțelege și a interveni în mod adecvat în cazul violenței de gen împotriva femeilor, pentru a asigura o protecție adecvată a drepturilor femeilor și copiilor și pentru ca intervențiile să aibă loc fără stereotipuri sau revictimizarea femeilor. Procedurile alternative de soluționare a

⁷⁰ Recomandarea generală nr. 33, pct. 10.

⁷¹ În conformitate cu Convenția privind statutul refugiaților din 1951 și Convenția contra torturii. A se vedea, de asemenea, Recomandarea generală nr. 32 și *A. împotriva Danemarcei*.

⁷² A se vedea art. 7 (4) din Tratatul privind comerțul cu arme. A se vedea, de asemenea, observațiile finale ale Comitetului referitoare la următoarele rapoarte periodice privind statele părți: Pakistan (CEDAW/C/PAK/CO/4); Republica Democratică Congo (CEDAW/C/COD/CO/6-7); Franța (CEDAW/C/FRA/CO/7-8); Elveția (CEDAW/C/CHE/CO/4-5); și Germania (CEDAW/C/DEU/CO/7-8); și Comitetul pentru Drepturile Omului, Comentariul general nr. 35 (2014) privind libertatea și siguranța persoanei, pct. 9.

⁷³ Recomandarea generală nr. 30.

⁷⁴ A se vedea, printre altele, *Vertido împotriva Filipine, S. V. P. împotriva Bulgariei și L.R. împotriva Republicii Moldova*.

⁷⁵ Recomandarea generală nr. 33, pct. 17 (a).

⁷⁶ Astfel cum se indică în Recomandarea generală nr. 33, pct. 58 (c).

litigiilor nu trebuie să constituie un obstacol în calea accesului femeilor la justiția formală.

E. Reparații

133. Comitetul recomandă ca statele părți să pună în aplicare următoarele măsuri privind despăgubirile:

(a) să acorde victimelor/supraviețuitoarelor reparații efective pentru violența de gen împotriva femeilor. Reparațiile ar trebui să includă măsuri diferite, cum ar fi compensațiile pecuniare, furnizarea de servicii juridice, sociale și de sănătate, inclusiv servicii de sănătate sexuală, reproductivă și mentală pentru o recuperare completă, despăgubiri și garanții de nerepetare, în conformitate cu Recomandarea generală nr. 28, Recomandarea generală nr. 30 și Recomandarea generală nr. 33. Astfel de reparații trebuie să fie adecvate, atribuite prompt, holistice și proporționale cu gravitatea prejudiciului suferit;⁷⁷

(b) să stabilească fonduri specifice pentru acordarea de reparații sau să includă alocări în bugetele fondurilor existente, inclusiv în temeiul justiției de tranziție, pentru despăgubirea victimelor violenței de gen împotriva femeilor. Statele părți trebuie să pună în aplicare scheme de acordare de reparații pe cale administrativă fără a aduce atingere drepturilor victimelor/supraviețuitoarelor de a introduce căi de atac judiciare, să conceapă programe de acordare de reparații transformative care să contribuie la abordarea discriminării subiacente sau a poziției dezavantajate care a cauzat sau a contribuit semnificativ la încălcare, luând în considerare aspectele individuale, instituționale și structurale. Trebuie să se acorde prioritate reprezentării, dorințelor, deciziilor, siguranței, demnității și integrității victimelor/supraviețuitoarelor.

F. Coordonarea, monitorizarea și colectarea datelor

34. Comitetul recomandă ca statele părți să pună în aplicare următoarele măsuri în ceea ce privește coordonarea, monitorizarea și colectarea datelor referitoare la violența de gen împotriva femeilor:

(a) să dezvolte și să evalueze legi, politici și programe în consultare cu organizațiile societății civile, în special cu organizațiile de femei, inclusiv cu cele care reprezintă femeile afectate de formele de discriminare intersectorială. Statele părți trebuie să încurajeze cooperarea la toate nivelurile și ramurile sistemului de justiție și organizațiile care lucrează pentru a proteja și sprijini victimele/supraviețuitoarele violenței de gen împotriva femeilor, luând în considerare opiniile și expertiza acestora.⁷⁸ Statele părți trebuie să încurajeze activitatea organizațiilor pentru drepturile omului și a organizațiilor neguvernamentale ale femeilor;⁷⁹

(b) să instituie un sistem prin care să colecteze, să analizeze și să publice periodic date statistice privind numărul plângerilor referitoare la toate formele de violență de gen împotriva femeilor, inclusiv violența mediată de tehnologie, numărul și tipul ordinelor de protecție emise, rata de respingere și retragere a plângerilor, urmărirea penală, trimiterea în judecată și condamnarea, precum și durata necesară pentru soluționarea litigiilor. Sistemul trebuie să includă informații privind sentințele aplicate făptuitorilor și reparațiile, inclusiv despăgubirile, acordate victimelor/supraviețuitoarelor. Toate datele trebuie defalcate în funcție de tipul de

⁷⁷ A se vedea *supra*, nota de subsol 5, și Recomandarea generală nr. 33, pct. 19.

⁷⁸ *Yildirim împotriva Austriei și Goekce (decedată) împotriva Austriei*.

⁷⁹ Recomandarea generală nr. 28, pct. 36.

violență, relația dintre victimă/supraviețuitoare și făptuitor, precum și în legătură cu formele de discriminare intersectorială față de femei și alte caracteristici socio-demografice relevante, inclusiv vârsta victimei/supraviețuitoarei. Analiza datelor trebuie să permită identificarea deficiențelor în materie de protecție și să servească la îmbunătățirea și dezvoltarea ulterioară a măsurilor preventive, care trebuie să includă, dacă este necesar, instituirea sau desemnarea de observatori pentru colectarea datelor administrative privind omuciderile pe criterii de gen ale femeilor, cunoscute, de asemenea, sub numele de „femicid” sau „feminicid”, precum și tentativele de omor asupra femeilor;

(c) să întreprindă sau să sprijine anchete, programe de cercetare și studii privind violența de gen împotriva femeilor, pentru a evalua, printre altele, prevalența violenței de gen împotriva femeilor și a credințelor sociale sau culturale care exacerbează astfel de violențe și modelează relațiile de gen. Studiile și anchetele trebuie să țină seama de formele de discriminare intersectorială, pe baza principiului autoidentificării;

(d) să se asigure că procesul de colectare și păstrare a datelor privind violența de gen împotriva femeilor respectă standardele⁸⁰ și garanțiile internaționale stabilite, inclusiv legislația privind protecția datelor. Colectarea și utilizarea datelor și statisticilor trebuie să se facă în conformitate cu normele acceptate la nivel internațional privind protecția drepturilor omului și a libertăților fundamentale, precum și cu principiile etice;

(e) să instituie un mecanism sau un organism, sau să mandateze un mecanism sau organism existent care să coordoneze, să monitorizeze și să evalueze periodic punerea în aplicare și caracterul efectiv al măsurilor la nivel național, regional și local, inclusiv a celor recomandate în prezenta recomandare și în alte standarde și orientări regionale și internaționale relevante, pentru a preveni și elimina toate formele de violență de gen împotriva femeilor;

(f) să aloce resurse umane și financiare adecvate la nivel național, regional și local pentru punerea efectivă în aplicare a legilor și politicilor de prevenire a tuturor formelor de violență de gen împotriva femeilor, de protecție și sprijin al victimelor/supraviețuitoarelor, de anchetare a cazurilor, de urmărire penală și trimitere în judecată a autorilor și de acordare de reparații victimelor/supraviețuitoarelor, inclusiv sprijin pentru organizațiile de femei.

G. Cooperarea internațională

35. Comitetul recomandă ca statele părți să pună în aplicare următoarele măsuri în ceea ce privește cooperarea internațională în vederea combaterii violenței de gen împotriva femeilor:

(a) să solicite sprijin, dacă este necesar, din surse externe, cum ar fi agențiile specializate ale sistemului Organizației Națiunilor Unite, comunității internaționale și societății civile, pentru a respecta obligațiile în materie de drepturi ale omului prin elaborarea și punerea în aplicare a tuturor măsurilor corespunzătoare necesare pentru eliminarea și combaterea violenței de gen împotriva femeilor,⁸¹ ținând cont în special de contextele mondiale aflate în plină evoluție și de natura transnațională a acestor violențe, inclusiv în cadrul operațiunilor mediate de tehnologie și al altor operațiuni extrateritoriale ale actorilor nestatali.⁸² Statele părți trebuie să solicite actorilor economici al căror comportament este în măsură să sprijine statele în care își

⁸⁰ Rezoluția Adunării Generale 68/261 privind principiile fundamentale ale statisticilor oficiale.

⁸¹ Recomandarea generală nr. 28, pct. 29, și Recomandarea generală nr. 33, pct. 38 și 39.

⁸² Recomandarea generală nr. 34, pct. 13.

desfășoară activitatea în eforturile acestora de a afirma pe deplin dreptul femeilor la libertatea față de violență;

(b) să acorde prioritate punerii în aplicare a Obiectivelor de dezvoltare durabilă relevante, în special a Obiectivului 5, pentru a asigura egalitatea de gen și autodeterminarea tuturor femeilor și fetelor, precum și a Obiectivului 16, pentru a promova societăți pașnice și incluzive pentru o dezvoltare durabilă, să ofere acces la justiție și să creeze instituții eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile; și să sprijine planurile naționale de punere în aplicare a tuturor obiectivelor într-o manieră adaptată la gen, în conformitate cu concluziile convenite în cea de-a 16-a sesiune a Comisiei pentru Statutul Femeilor privind autodeterminarea femeilor și legătura cu dezvoltarea durabilă, permițând participarea semnificativă a societății civile și a organizațiilor de femei la punerea în aplicare a Obiectivelor și a proceselor de urmărire, și să îmbunătățească susținerea și cooperarea internațională pentru schimbul de cunoștințe și consolidarea efectivă și țintită a capacităților.⁸³

⁸³ Rezoluția Adunării Generale 70/1, intitulată „Transformarea lumii noastre: Agenda 2030 pentru o dezvoltare durabilă”.